CHRISTMAS CAROL

CHRISTMAS CAROL

❖

CHARLES DICKENS

DIDEROT

ISBN: 9789403729145
Oorspronkelijke titel: *A Christmas Carol. In Prose. Being a Ghost Story of Christmas*.
Vertaling: Wilma Baltus
© Wilma Baltus. Alle rechten voorbehouden.

Christmas Carol

Marleys geest	7
De eerste van de drie geesten	31
De tweede van de drie geesten	53
De laatste van de geesten	85
Hoe het afloopt	105

Marleys geest

Om te beginnen: Marley was dood. Daar bestond geen enkele twijfel over. Het begrafenisregister was ondertekend door de geestelijke, de klerk, de begrafenisondernemer en de voornaamste rouwende. Ook Scrooge had zijn handtekening gezet, en op de beurs stond Scrooges naam borg voor alles waar hij zijn handtekening onder zette. De oude Marley was zo dood als een deurspijker.

Let wel! Ik beweer niet dat ik zelf weet wat er zo bijzonder dood is aan een deurspijker. Persoonlijk zou ik eerder geneigd zijn een doodskistspijker te beschouwen als het doodste stuk ijzerwaren dat de handel te bieden heeft. Maar in die vergelijking ligt nu eenmaal de wijsheid van onze voorouders besloten, en ik zal er met mijn ongewijde handen niet aan tornen, want anders is het land verloren. Sta mij daarom toe met nadruk te herhalen dat Marley zo dood was als een deurspijker.

Wist Scrooge dat Marley dood was? Natuurlijk wist hij dat. Hoe had het anders gekund? Scrooge en hij waren al ik weet niet hoeveel jaar zakenpartners geweest. Scrooge was zijn enige executeur-testamentair, zijn enige boedelbeheerder, zijn enige rechtsopvolger, zijn enige erfgenaam van wat er verder nog overbleef, zijn enige vriend en de enige die om hem rouwde. Zelfs Scrooge was echter niet zó diep getroffen door die droevige gebeurtenis dat hij op de dag van de begrafenis geen uitstekende zaken meer kon doen. Hij luisterde de plechtigheid zelfs op met een onmiskenbaar voordelige overeenkomst.

De vermelding van Marleys begrafenis brengt me terug bij mijn uitgangspunt. Het staat buiten kijf dat Marley dood was. Dat moet volstrekt duidelijk zijn, anders kan er niets wonderlijks zijn aan het verhaal dat ik ga vertellen. Als we er niet volkomen van overtuigd waren dat Hamlets vader al vóór het begin van het

toneelstuk was gestorven, zou zijn nachtelijke wandeling bij oostenwind over zijn eigen vestingwallen niets opmerkelijker zijn dan die van een willekeurige andere heer van middelbare leeftijd die zo onbezonnen was om zich na het vallen van de avond op een winderige plek te begeven — op het kerkhof van Saint Paul's, bijvoorbeeld — enkel om zijn zoon, die toch al niet sterk van geest was, letterlijk met verbijstering te slaan.

Scrooge had de naam van de oude Marley nooit laten overschilderen. Jaren later stond die nog altijd boven de deur van het pakhuis: Scrooge en Marley. Zo heette de firma. Mensen die nieuw waren in de zakenwereld noemden Scrooge soms Scrooge en soms Marley, maar hij luisterde naar allebei de namen. Het maakte hem niets uit.

O, wat was Scrooge toch een vrekkige oude zwoeger! Een uitknijper, een uitwringer, een graaier, een schraper, iemand die alles naar zich toe trok en niets meer losliet, een hebzuchtige oude zondaar! Hard en scherp als vuursteen, waaruit geen staal ooit een vonk van vrijgevigheid had weten te slaan; gesloten, in zichzelf gekeerd en eenzelvig als een oester. De kou in zijn binnenste verstarde zijn oude gelaatstrekken, kneep zijn spitse neus samen, verschrompelde zijn wangen en maakte zijn tred stijf. Ze kleurde zijn ogen rood en zijn dunne lippen blauw en klonk scherp door in zijn schurende stem. Een laagje rijp lag op zijn hoofd, zijn wenkbrauwen en zijn borstelige kin. Hij droeg zijn eigen lage temperatuur altijd met zich mee: zelfs tijdens de hondsdagen hield hij zijn kantoor ijskoud, en met Kerstmis liet hij het nog geen graad warmer worden.

Warmte en kou van buitenaf hadden weinig invloed op Scrooge. Geen hitte kon hem verwarmen en geen winterkou kon hem verkillen. Geen wind was guurder dan hij, geen vallende sneeuw vastberadener, geen striemende regen minder vatbaar voor smeekbeden. Slecht weer wist zich geen raad met hem. De zwaarste regen, sneeuw, hagel en natte sneeuw hadden maar in

één opzicht iets op hem voor: ze vielen vaak met gulle hand neer, terwijl Scrooge nooit iets met gulle hand gaf.
Niemand hield hem ooit op straat staande om met een vrolijk gezicht te zeggen: 'Beste Scrooge, hoe gaat het met je? Wanneer kom je eens bij me langs?' Geen bedelaar smeekte hem om een aalmoes, geen kind vroeg hem hoe laat het was en geen man of vrouw had hem in zijn hele leven ook maar één keer de weg naar een of andere plaats gevraagd. Zelfs de honden van blinde mensen leken hem te kennen. Wanneer ze hem zagen aankomen, trokken ze hun baas een portiek of een steeg in en kwispelden vervolgens met hun staart, alsof ze wilden zeggen: 'Liever helemaal geen ogen dan het boze oog, blinde baas!'
Maar wat kon het Scrooge schelen! Dat was precies zoals hij het graag had. Zich langs de drukke levenspaden wringen en daarbij elke vorm van menselijke sympathie waarschuwen uit de buurt te blijven — dat was voor Scrooge, zoals kenners zeggen, smullen geblazen.
Op een dag — uitgerekend op kerstavond, van alle mooie dagen van het jaar — zat de oude Scrooge druk te werken in zijn kantoor. Het was guur, kil en snijdend koud, en mistig bovendien. Buiten op de binnenplaats hoorde hij hoe mensen piepend en hijgend heen en weer liepen, zich met hun handen op de borst sloegen en met hun voeten op de straatstenen stampten om warm te worden. De stadsklokken hadden nog maar net drie uur geslagen, maar het was al aardedonker — het was de hele dag niet licht geweest — en achter de ramen van de kantoren in de buurt flakkerden kaarsen als rossige vegen in de haast tastbare, bruine lucht. Door elke kier en elk sleutelgat stroomde de mist naar binnen. Buiten was die zo dicht dat de huizen aan de overkant, hoewel de binnenplaats uiterst smal was, niet meer dan schimmen leken. Wie de grauwe wolk zag neerdalen en alles zag verhullen, zou hebben gedacht dat de natuur hier vlakbij woonde en op grote schaal iets stond te brouwen.

De deur van Scrooges kantoor stond open, zodat hij zijn klerk in de gaten kon houden. Die zat in een somber klein hok daarachter, een soort afgesloten bak, brieven over te schrijven. Scrooge had een heel klein vuurtje, maar dat van de klerk was zoveel kleiner dat het op één enkele gloeiende kool leek. Hij kon er geen kolen bij doen, want Scrooge bewaarde de kolenbak in zijn eigen kamer. En telkens wanneer de klerk met de kolenschop bij hem binnenkwam, liet zijn baas verstaan dat ze dan wel eens uit elkaar zouden moeten gaan. Daarom sloeg de klerk zijn witte sjaal om en probeerde hij zich aan de kaars te warmen. Maar omdat hij niet over een bijzonder levendige verbeelding beschikte, lukte dat niet.
'Een vrolijk kerstfeest, oom! God zegene u!' riep een opgewekte stem. Het was de stem van Scrooges neef, die zo onverwacht verscheen dat Scrooge pas door die woorden merkte dat hij eraan kwam.
'Bah!' zei Scrooge. 'Flauwekul!'
Zijn neef had zo stevig doorgelopen in de mist en de vrieskou dat hij helemaal gloeide. Zijn knappe gezicht was rood aangelopen, zijn ogen schitterden en zijn adem vormde wolkjes in de koude lucht.
'Kerstmis is flauwekul, oom?' zei Scrooges neef. 'Dat meent u toch niet?'
'Dat meen ik wel,' zei Scrooge. 'Vrolijk kerstfeest! Welk recht heb jij om vrolijk te zijn? Welke reden heb jij om vrolijk te zijn? Je bent arm genoeg.'
'Nou dan,' antwoordde de neef opgewekt, 'welk recht hebt u om somber te zijn? Waarom zou u zo nors zijn? U bent rijk genoeg.'
Omdat Scrooge zo gauw geen beter antwoord wist, zei hij opnieuw: 'Bah!' en liet erop volgen: 'Flauwekul!'
'Doe toch niet zo knorrig, oom!' zei zijn neef.
'Wat moet ik anders,' antwoordde de oom, 'als ik in een wereld vol dwazen leef? Vrolijk kerstfeest! Weg met dat vrolijke kerstfeest! Wat is Kerstmis voor jou anders dan een tijd om rekeningen te

betalen terwijl je geen geld hebt; een tijd waarin je ontdekt dat je weer een jaar ouder bent geworden zonder er ook maar een uur rijker op te zijn geworden; een tijd om de boeken op te maken en elke post daarin van twaalf volle maanden als een aanklacht tegen je te zien opduiken? Als ik mijn zin kreeg,' zei Scrooge verontwaardigd, 'zou elke idioot die met "Vrolijk kerstfeest" op de lippen rondloopt, samen met zijn eigen pudding gekookt en met een staak van hulsthout door zijn hart begraven worden. Jazeker!'
'Oom!' smeekte zijn neef.
'Neef!' antwoordde de oom streng. 'Vier Kerstmis op jouw manier en laat mij het op de mijne vieren.'
'Vieren?' herhaalde zijn neef. 'Maar u viert het helemaal niet.'
'Laat mij er dan niets mee te maken hebben,' zei Scrooge. 'Ik hoop dat het je veel goeds brengt! Alsof het je ooit iets goeds heeft gebracht!'
'Er zijn vast heel wat dingen die me goed hebben gedaan zonder dat ik er iets aan heb verdiend,' antwoordde zijn neef. 'Kerstmis is daar een van. Maar ik heb de kersttijd, telkens wanneer die aanbrak, altijd beschouwd als een goede tijd — nog afgezien van de eerbied die zijn heilige naam en oorsprong verdienen, voor zover je iets wat met Kerstmis te maken heeft daarvan los kunt zien. Een tijd van vriendelijkheid, vergeving, vrijgevigheid en vreugde; de enige tijd in het hele lange jaar waarin mannen en vrouwen als bij stilzwijgende afspraak hun gesloten harten wagenwijd openzetten en mensen die het minder goed hebben dan zij, beschouwen als medereizigers op weg naar het graf, in plaats van als een ander soort wezens die een heel andere bestemming hebben. En daarom, oom, geloof ik dat Kerstmis me goed heeft gedaan en me ook in de toekomst goed zal doen, al heeft het me nooit een stukje goud of zilver in mijn zak gebracht. En daarom zeg ik: God zegene Kerstmis!'

De klerk in zijn hok begon onwillekeurig te applaudisseren. Zodra hij besefte hoe ongepast dat was, porde hij in het vuur en doofde daarmee voorgoed het laatste zwakke vonkje.
'Als ik van jou nog één kik hoor,' zei Scrooge, 'dan kun je Kerstmis vieren zonder baan! Je bent nogal een redenaar, meneer,' voegde hij eraan toe, terwijl hij zich tot zijn neef wendde. 'Het verbaast me dat je niet in het parlement zit.'
'Wees toch niet boos, oom. Kom morgen bij ons eten!'
Scrooge zei dat hij zijn neef nog liever... Jawel, dat zei hij echt. Hij maakte de uitdrukking helemaal af en verklaarde dat hij zijn neef nog liever in de hel zou zien.
'Maar waarom?' riep Scrooges neef uit. 'Waarom?'
'Waarom ben je getrouwd?' vroeg Scrooge.
'Omdat ik verliefd werd.'
'Omdat je verliefd werd!' bromde Scrooge, alsof er op de hele wereld maar één ding bestond dat nog belachelijker was dan een vrolijk kerstfeest. 'Goedemiddag!'
'Maar oom, u kwam ook vóór mijn huwelijk nooit bij me langs. Waarom voert u het dan nu aan als reden om niet te komen?'
'Goedemiddag,' zei Scrooge.
'Ik wil niets van u hebben en ik vraag u nergens om. Waarom kunnen we geen vrienden zijn?'
'Goedemiddag,' zei Scrooge.
'Het spijt me oprecht dat u zo onverzettelijk bent. We hebben nooit ruzie gehad, tenminste niet door mijn toedoen. Maar ter ere van Kerstmis wilde ik het toch proberen, en ik ben vastbesloten mijn goede kerststemming tot het einde toe te bewaren. Dus: een vrolijk kerstfeest, oom!'
'Goedemiddag!' zei Scrooge.
'En een gelukkig nieuwjaar!'
'Goedemiddag!' zei Scrooge.
Toch verliet zijn neef de kamer zonder ook maar één boos woord te zeggen. Bij de buitendeur bleef hij staan om de klerk zijn